

ВСТУП

Перший лист

Зізнавайтесь, друзі, ви вже писали листа святому Миколаю? Так, отому Миколаю, який приходить щорік у грудні й таємно ховає під подушку слухняним дітям подарунки, а неслухняним — різки.

Щоб Миколай дізнався, що вам потрібно покласти під подушку подарунків, треба розповісти йому про себе! А як же це зробити? Дуже просто: написати листа!

Писати листи святому Миколаю — це чудова багаторічна традиція багатьох дітей із багатьох країн! Напередодні святкового дня діти згадують весь свій минулий рік, правдиво пишуть про себе та просять у Миколая подарунок.

Але якщо ви досі не знаєте, як правильно написати листа, не засмучуйтеся. Ви про це дізнаєтеся із цієї книжки. І не тільки про написання листів. Ми поговоримо про пошту загалом.

Отож що таке пошта? Яким був перший лист? Яким будуть листи в недалекому майбутньому?

Ви дізнаєтеся, як заповнювати конверт, де й для чого купувати поштові марки та звідки надсилати свого листа.

Однак почнімо із самого початку!

Що таке пошта?

Пошта — це установа, яка здійснює доставку листів та посилок.

Слово «пошта» утворилося від давнього латинського слова *posta* і спочатку означало місце для обміну коней і посланців.

Можливо, ви чули таку фразу: «Пост здав — пост прийняв»? Так кажуть дорослі, які змінюють одне одного на роботі. Недарма слова «пошта» й «пост» дуже схожі між собою, еге ж?

У багатьох інших мовах слово «пошта» звучить майже однаково. Англійською — *post* («пост»), французькою — *la poste* («ля пост»), італійською — *posta* («поста»).

Від самого початку головним завданням пошти був обмін інформацією. Це тепер, у сучасному світі супутникового інтернету, отримати її дуже легко. А лише уявіть собі, що раніше не було не тільки супутникового інтернету, а й телефону.

Навіть паперу колись також не було...

А як же тоді люди дізнавалися про необхідне, наприклад, про запрошення на весілля чи день народження, про початок або закінчення війни?

Про це та інше поговоримо далі!

ПЕРШІ ПОШТАРІ

Грецький воїн Фідіппід

Перші поштарі, а саме люди, які передавали потрібні відомості, з'явилися дуже давно — тисячі років тому, у часи великих імперій — Єгипетської, Римської, Перської та інших. Тоді поштарів називалися гінцями. Авжеж, від слова «гнати». Давні поштарі, певно, мали сильні ноги й багаторське здоров'я. Адже їм потрібно було швидко долати великі відстані.

Щоправда, міць і витривалість не допомогли одному з перших гінців, відомому грецькому воїну Фідіппіду, який ніс звістку про перемогу греків над персами від міста Марафон до міста Афіни (за іншою версією — до Спарти). Передати звістку про перемогу вважалося серед давніх греків дуже почесним правом! Фідіппід, не відпочивши після важкої битви, вирішив скористатися цим правом і побіг до Афін, щоб першим сповістити жінок і дітей про перемогу над ворогом. Та щойно подолавши шлях, воїн упав від знемоги й помер.

«Радійте, ми перемогли!» — такими, кажуть, були його останні слова.

Що ж, погодьтеся, це добре, що тепер поштарям не потрібно аж так щодуху гнати, щоб повідомити важливу новину!

На згадку про Фідіппіда ми називаємо біг на далеку відстань марафонським, або просто марафоном. Від міста Марафон до Афін Фідіппід пробіг понад 40 кілометрів, жадного разу не зупинившись! (У деяких джерелах навіть більше). Автомобіль, наприклад, долає таку відстань за 1,5 години, а пішки можна йти день-два. Уявіть собі, як це довго! У сучасному спорті дистанція з марафонського бігу становить 42 км 195 м. Це втричі менше за ту дистанцію, яку пробіг Фідіппід, адже ніхто не хоче повторити його долі!

Пам'ятник
Фідіппіду
на дорозі
в Марафон

Український поштар — гуцул Федір Фекета

Ще один відомий поштар — гуцул. Саме йому, поштарю, майже двісті років тому в селі Тур'ї Ремети на Закарпатті встановили перший пам'ятник. На його честь також започаткували перший півмарафон під гаслом «Біжи, як легенда».

«Чим же зажив такої слави Федір Фекета?» — спитаєте ви.

Федір Фекета понад тридцять років пропрацював листоношею. Кілька разів на тиждень він долав двадцять п'ять кілометрів пішки. Федір сумлінно збирав листи своїх односельців та відносив їх до Ужгорода. Ішов Федір не дорогою (так значно довше), а одному йому відомими гірськими стежками.

Якось узимку листоноша провалився під лід на річці Туриці, зумів вибратися разом із листами, але сильно застудився і невдовзі помер.

Грецький воїн Фідіппід став посланцем через витривалість, а Федір Фекета навпаки — через слабе здоров'я. Є версія, що Федір, аби приносити хоч якусь користь односельцям, став доставляти їхні листи та майно. За це люди були йому вдячні й по смерті встановили пам'ятник.

Пам'ятник
Федору
Фекеті

ЯК ЗМІНЮВАЛАСЯ ПОШТА

Ви вже трохи маєте уявлення про поштарів. А тепер прослідкуймо разом, як протягом багатьох років змінювалася пошта і, звісно, поштарі.

1. Отже, спочатку існували поштарі-бігуни, які передавали інформацію (переважно усно) та змінювали одне одного в дорозі. У Давній Греції таких бігунів називали гемеродромами. «Гемеродром» грецькою мовою означає «той, що біжить цілий день».

А знаєте, як іще називають поштарів в Україні? Листоношами :) Саме так! Бо вони носять листи.

2. Із часом люди збагнули, що пошту значно зручніше й швидше доставляти, їдучи верхи на коні. Коней люди осідлали дуже давно, але минуло багато часу, перш ніж їх задіяли для перевезення пошти. Таким чином з'явилася організована кінна пошта.

У Франції, наприклад, король Людовик XI свого часу запровадив цілу систему поштових мереж, у якій втомленого коня можна було обміняти на відпочилого. Завдяки такій заміні важливі послання доставляли дуже швидко. А втомлені коні тим часом могли відпочити.

На території сучасної України також існувала своя кінна пошта. Її систему розвинув гетьман Богдан Хмельницький, неабияк шанований серед козаків.

Є дуже відома картина українського художника Іллі Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султанові». Уже сама її назва свідчить про те, що пошта мала надзвичайно важливе значення для міжнародних відносин.

Подивіться уважно на картину й пофантазуйте, про що пишуть козаки турецькому султанові. Вони хочуть укласти з ним мирний договір?

Твого війська
ми не
біймося,
землю і водами
будемо битися
з тобою...

3. Не тільки коні були помічниками поштарів. Передавати інформацію і товари на великі відстані допомагали людям і віслюки, і верблюди — надзвичайно витривалі тварини. Вони довго можуть пересуватися пустелею без води. Саме завдяки їм став можливим зв'язок між Азією та Європою, між Сходом та Заходом, який відомий в історії як Великий шовковий шлях. Шовковий тому, що Китай тоді активно торгував шовком. Але, звісно, не тільки ним.

Можливо, ви здивуєтеся, дізнавшись, що колись існувала ще й собача пошта! Нею користувалися в таких сніжних і холодних регіонах, як Аляска, Північна Канада та Північна Європа. Я снігом, як ви добре знаєте, найкраще пересуватися на санках. Отже, собак впрягали в спеціальну упряж, а до неї доєднували санки. І ті санки везли поштаря разом із його поштою в потрібному напрямку.

4. Ви тепер знатимете, що тварини активно допомагали людині передавати на відстані інформацію та товари. А з часом коні вже стали возити поштарів не верхи, а в каретах, візках та диліжансах.

Диліжанс є прадідом сучасних машин. У чотириколісний поштовий транспорт запрягали четвірку коней, які виконували роль такого собі двигуна.

Диліжанси виникли в Англії і швидко поширилися Європою, зокрема й Україною. У столиці нашої держави з рухом диліжансів пов'язана поштова станція, що була колись на Подолі. Погляньте, який вигляд мали диліжанси.

5. А чи знаєте ви, що таке телеграф? У XVIII столітті французький винахідник Клод Шапп розробив спеціальну систему сигнальних веж. Це трохи схоже на сучасні вежі мобільного зв'язку. Але тоді сигнали люди отримували не у вигляді голосових повідомлень, а як звукові сигнали, що їх потім розшифровували спеціальні працівники — телеграфісти.